

УДК: 17.023.34

ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ НОРМ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ТА ПУБЛІКАЦІЯХ: УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕДАКЦІЙНИХ ПОЛІТИК ЖУРНАЛІВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Шевченко О.С., Данильченко С.І.

Харківський національний медичний університет, Харків, Україна

Актуальність. Дотримання етичних норм є фундаментальною умовою існування науки як суспільного інституту. Етика дослідника охоплює застосування моральних принципів до всіх етапів наукового дослідження, тоді як видавнича етика забезпечує незалежність редакційних рішень.

Мета. Розроблення редакційних політик наукових періодичних журналів Харківського національного медичного університету в сфері етики дослідника та видавничої етики.

Матеріали та методи. Для досягнення поставленої мети використано системний аналіз, бібліосемантичний та порівняльний методи. Матеріалом дослідження слугували міжнародні настанови PEMS, DORA, COPE, WAME, ICMJE, CONSORT, а також редакційна політика видавництва Elsevier.

Етика дослідження. Результати дослідження схвалено етичною комісією Харківського національного медичного університету (протокол № 6 від 4 червня 2025 року). На всі літературні джерела надано необхідні посилання.

Результати. Розроблені редакційні політики журналів «Медицина сьогодні і завтра», «Експериментальна і клінічна медицина» та "Inter Collegas" детально регламентують принципи роботи редакції, авторство та авторський внесок, порядок подання скарг та апеляцій, політику щодо конфлікту інтересів, обміну даними та відтворюваності, етичний нагляд, використання інтелектуальної власності, постпублікаційні дискусії, виправлення та відкликання статей, боротьбу з плагіатом, маніпуляціями цитуваннями, фальсифікацією та фабрикацією даних, а також використання штучного інтелекту та рекламну політику.

Висновки. Розроблені редакційні політики журналів Харківського національного медичного університету в цілому відповідають міжнародним стандартам дослідницької та видавничої етики. Подальшого вдосконалення потребує механізм контролю за дотриманням цих правил та підвищення обізнаності наукової спільноти щодо наслідків етичних порушень.

Ключові слова: академічна доброчесність, редакційна політика, конфлікт інтересів, плагіат, ретракція, штучний інтелект.

Відповідальний автор: Шевченко О.С.

✉ 4, пр. Науки, м. Харків,
61022, Україна.

E-mail: as.shevchenko@knmu.edu.ua

Corresponding author: Shevchenko A.S.

✉ 4, Nauky Ave., Kharkiv,
61022, Ukraine.

E-mail: as.shevchenko@knmu.edu.ua

© Шевченко О.С.,
Данильченко С.І., 2025

CC BY-NC-SA

© Shevchenko A.S.,
Danylchenko S.I., 2025

Цитуйте українською: Шевченко ОС, Данильченко СІ.

Дотримання етичних норм у наукових дослідженнях та публікаціях: узагальнення редакційних політик журналів Харківського національного медичного університету. Експериментальна і клінічна медицина. 2025;94(3):172-81. <https://doi.org/10.35339/ekm.2025.94.3.shd>

Cite in English: Shevchenko AS, Danylchenko SI.

Adherence to ethical norms in scientific research and publications: Generalization of editorial policies of journals of Kharkiv National Medical University. Experimental and Clinical Medicine. 2025;94(3):172-81. <https://doi.org/10.35339/ekm.2025.94.3.shd> [in Ukrainian].

Вступ

Дотримання етичних норм є фундаментальною умовою існування науки як суспільного інституту. Наукова етика забезпечує довіру між дослідниками, а також між наукою та суспільством. Підробка, фальсифікація або плагіат підривають суть наукового методу, що ґрунтується на відтворюваності результатів та чесності дослідника. Етичне проведення досліджень є необхідною передумовою для отримання достовірного знання та збереження суспільної підтримки наукової діяльності.

Етика дослідника – це застосування моральних принципів і правил поведінки на всіх етапах проведення наукового дослідження. За визначенням Resnik D.B. (2018) [1], дослідницька етика є різновидом прикладної або професійної етики, що охоплює питання, дилеми та проблеми, пов'язані з етичним проведенням наукових досліджень. До її сфери належать як практичні проблеми (наприклад, визначення авторства), так і абстрактні питання (зокрема, вирішення конфліктів між нормативними принципами). За іншим визначенням Resnik D.B. (2020) [2], дослідницька етика – це «застосування етичних принципів і моральних правил до дослідницької практики».

У дослідженнях за участю людей етика регулює методи та практики науковців щодо ставлення до учасників дослідження (як людей, так і тварин), а також поваги до них у лабораторії та поза її межами. Всесвітня організація охорони здоров'я визначає ключові етичні принципи для досліджень за участю людей: повага до особи (добровільність та інформована згода), благодійність (максимізація користі), незавдавання шкоди та справедливість

(справедливий розподіл тягаря та благ від дослідження) [3].

Однак етична відповідальність дослідника не обмежується лише процесом збору даних. Вона поширюється й на етап публікації результатів, де на перший план виходить видавнича етика. Саме вона є основою незалежності редакції у прийнятті рішень щодо прийняття або відхилення рукописів, особливо в питаннях спонсорства та реклами.

Відтак, дослідницька етика охоплює два взаємопов'язані рівні: перший стосується безпосереднього проведення досліджень (ставлення до учасників, чесність, уникнення фальсифікацій), а другий – публікаційного процесу, де ключову роль відіграє незалежність редакційних рішень від зовнішнього тиску, зокрема з боку спонсорів та рекламодавців.

Метою дослідження було розроблення редакційних політик наукових періодичних журналів Харківського національного медичного університету в сфері етики дослідника та видавничої етики.

Матеріали та методи

Для досягнення поставленої мети були використані системний аналіз, бібліосемантичний та порівняльний методи. Матеріалом дослідження слугували редакційні політики журналів нашого університету, а також міжнародні настанови з питань дослідницької та видавничої етики (PEMS, DORA, COPE, WAME, ICMJE, CONSORT) [4–8].

Системний аналіз застосовано для вивчення етичних норм як цілісної системи, що охоплює всі етапи наукового дослідження – від його планування до публікації результатів. Цей метод дозволив визначити взаємозв'язки між окремими компонентами дослідницької та видавничої етики.

Бібліосемантичний метод використано для аналізу змісту наукових публікацій, визначень та термінології у сфері етики дослідника. Метод передбачав вивчення значень ключових понять («дослідницька етика», «видавнича етика», «конфлікт інтересів», «плагіат» тощо) у контексті міжнародних настанов та редакційних політик.

Порівняльний метод дозволив зіставити редакційні політики різних журналів нашого університету, а також узгодити їх із вимогами міжнародних етичних комітетів (COPE, WAME, ICMJE). Це дало змогу виявити спільні засади та відмінності у підходах до регулювання питань авторства, конфлікту інтересів, рецензування, боротьби з плагіатом та використання штучного інтелекту.

Етика дослідження

Результати дослідження схвалено етичною комісією Харківського національного медичного університету (протокол № 6 від 4 червня 2025 року). На всі літературні джерела надано необхідні посилання.

Результати

Харківський національний медичний університет є засновником низки періодичних рецензованих наукових журналів, зокрема журналів «Медицина сьогодні і завтра» (ISSN 2414-4495, eISSN 2710-1444) [9], «Експериментальна і клінічна медицина» (ISSN 2414-4517, eISSN 2710-1487) [10] та "Inter Collegas" (eISSN 2409-9988) [11]. Усі перелічені журнали є виданнями з відкритим доступом до всіх статей, які дотримуються кращих практик доказової медицини, доброчесності наукових досліджень та публікації їх результатів. Дотримуватися цих правил має кожен автор, редактор, рецензент та видавець. Контроль виконання етичних правил покладено на редакцію, яка керується настановами: PEMS, DORA, COPE, WAME, ICMJE, CONSORT. У разі виявлення фактів недоброчесності або виникненні конфліктних ситуацій редакція вживає заходів – від попередження авторів та рецензентів до повного припинення співробітництва з ними.

Нами розроблені редакційні політики, які детально описують:

- принципи, які редакція використовує у роботі;
- авторство публікації та авторський внесок;
- порядок подання скарг та апеляцій – політика щодо конфлікту інтересів;
- політику журналу щодо обміну даними та відтворюваності – етичний нагляд;
- правомірне використання чужої інтелектуальної власності;
- постпублікаційні дискусії;
- внесення виправлень до опублікованих статей;
- відкликання (ретракцію) опублікованих статей – боротьбу з плагіатом та маніпуляціями цитуваннями;
- протидію фальсифікації та фабрикації даних.

Редакція використовує у роботі *принципи* прозорості, доступності, різноманітності, рівності та інклюзивності. При розгляді публікації береться до уваги лише інтелектуальний зміст описаного дослідження, не враховуються стать, раса, сексуальна орієнтація, релігійні переконання авторів. Проте в умовах війни з росією редакція не розглядає рукописи авторів з росії та білорусі, що передбачено нормативними актами України [12]. Всім іншим авторам заборонено цитувати в статтях джерела, опубліковані в росії та білорусі, а також посилатися на джерела, опубліковані російською мовою.

Реклама та спонсорство журналу не мають впливу на редакційну політику. Редакція виконує роль арбітра у наукових суперечках авторів та рецензентів, а також виконує виховну роль у питаннях дотримання етики публікацій, особливо для дослідників, які тільки розпочали свою наукову кар'єру.

Редакція дотримується принципу конфіденційності при збереженні інформації про авторів. У виняткових обставинах редакція може поділитися мінімально необхідною інформацією з редакторами інших журналів, установ та інших організацій, які розслідують випадки етичних порушень та інших

неправомірних дій у дослідженнях. Неопубліковані матеріали, розкриті в поданому рукописі, не використовуються у власних дослідженнях редакторів та рецензентів без письмової згоди автора/авторів. Ідеї авторів, отримані в ході експертної оцінки, зберігаються конфіденційно та не використовуються редакцією або рецензентами для особистої вигоди. Рецензенти не повинні ділитися рецензією або інформацією про статтю з ким-небудь або зв'язуватися з авторами безпосередньо без дозволу редактора.

Авторство публікації та авторський внесок визначаються за чіткими критеріями, щоб гарантувати визнання лише тих осіб, які зробили суттєву інтелектуальну працю. Автором може бути визнана лише особа, яка зробила суттєвий внесок у дослідження: у його концепцію, дизайн, збір даних, аналіз або інтерпретацію; взяла участь у написанні або критичному редагуванні тексту; затвердила фінальну версію та несе відповідальність за цілісність роботи. Особи, які не відповідають цим критеріям, можуть отримати подяку за допомогу у проведенні дослідження в окремому розділі. Для кожної статті обов'язковим є конкретний опис внеску кожного автора з використанням стандартних ролей.

Відповідальність за правильний список авторів лежить на відповідальному авторі, який подає рукопис. Всі зміни в авторстві після подання рукопису на розгляд вимагають письмової згоди кожного автора та пояснення причин редакції. Будь-які суперечки щодо внеску мають бути розкриті редакції. Недотримання цієї політики може призвести до відхилення рукопису, відкликання статті або інших санкцій. Власники авторських прав на опубліковані статті (автори) зазначені у повному тексті всіх статей (PDF).

Розгляд звинувачень у порушенні наукової етики проводиться за участі редакційних колегій, а в окремих випадках – на спільних зборах редакційних колегій та редакційних рад. **Порядок подання скарг та апеляцій** наступний: протягом двох тижнів після оголошення автору/авторам заяви про

виявлені редакцією випадки порушення етики публікацій автор/автори мають письмово зазначити свою незгоду з висновком редакції та викласти факти на захист своєї позиції. Редакція розглядає апеляцію автора/авторів протягом одного місяця та повідомляє письмово своє остаточне рішення про вирішення питання на користь автора/авторів або застосування штрафних санкцій (відхилення статті, відкликання опублікованої статті, припинення співробітництва з автором/авторами тощо).

Політика щодо конфлікту інтересів вимагає від усіх учасників процесу публікації (авторів, рецензентів і редакторів) повного розкриття будь-яких фінансових, професійних або особистих інтересів, які можуть вплинути на їхню об'єктивність або бути сприйняті як такі, що впливають. До таких інтересів належать прямі чи непрямі фінансові стосунки, наявність патентів, особисті зв'язки, академічна конкуренція або інтелектуальна прихильність. Ця інформація має бути надана під час подання матеріалу та буде опублікована разом зі статтею, якщо вона буде прийнята, забезпечуючи прозорість для читачів.

Наявність конфлікту інтересів вимагає вжиття заходів для мінімізації його впливу. Редакція, отримавши таке розкриття, вирішує, як владнати ситуацію: це може бути передача матеріалу іншому редактору, залучення незалежних рецензентів або інші механізми для збереження неупередженості оцінки. Приховання потенційного конфлікту інтересів розглядається як порушення наукової етики та може призвести до відхилення рукопису, відмови від подальшої співпраці або відкликання вже опублікованої роботи. Якщо рукопис подає редактор журналу, його розглядає інший редактор на загальних засадах, з перевіркою на плагіат та організацією рецензування за подвійною засліпленою процедурою.

Будь-які наявні або потенційні конфлікти інтересів можуть бути заявлені редакцією у тексті публікацій, повідомлені авторам письмово протягом підготовки рукопису до публікації та оновлюватися, якщо виникають нові конфлікти.

Політика журналу щодо обміну даними та відтворюваності закликає авторів відкрито ділитися даними, програмним кодом, матеріалами та методиками, що лежать в основі їхніх досліджень, щоб сприяти науковій прозорості, верифікації результатів та можливості їхнього відтворення. Авторам рекомендується завантажувати відповідні набори даних у визнані репозиторії під час подання рукопису та надавати посилання на них у статті. Для емпіричних, дослідницьких та обчислювальних робіт необхідно надавати достатньо детальний опис методів, щоб інші дослідники мали можливість відтворити отримані результати. Журнал заохочує, а в окремих випадках вимагає, подання додаткових матеріалів або публікації пререєстраційних протоколів для експериментальних досліджень. Недотримання цих принципів може вплинути на рішення про прийняття рукопису до публікації.

Автори оригінальних досліджень мають бути готові представити точний звіт про виконану роботу, об'єктивно обговорювати її значущість, описати дослідження з достатньою кількістю деталей і посилань, щоб дозволити іншим повторити роботу, надати для редакційного огляду або публічного доступу дані під час підготовки статті до опублікування та протягом розумного часу після опублікування.

Етичний нагляд, зокрема отримання схвалення відповідного етичного комітету або інституційного оглядового органу, є обов'язковою вимогою для всіх досліджень, до яких залучають людей або тварин, в яких використовують зразки тканин або персональні дані. У рукописі має бути чітко зазначено номер протоколу та назву етичного комітету, який надав дозвіл на проведення дослідження, або пояснено причини звільнення від такого схвалення. Для досліджень за участю людей необхідно підтвердити отримання інформованої згоди від усіх учасників. У роботах із тваринами має бути детально описано дотримання принципів гуманного поводження та мінімізації страждань відповідно до чинних національних і міжнародних

стандартів. Недотримання цих принципів є серйозним порушенням наукової етики та є підставою для негайного відхилення матеріалу.

Політика журналу щодо інтелектуальної власності базується на повазі до права власності, юридичній практиці угод та дотриманні норм національного та міжнародного законодавства. Сам факт подання рукопису до редакції означає, що автори гарантують наявність у них необхідних прав на використання ідей та зображень, наявність дозволів власників чужого контенту або угод на його використання, про які має бути повідомлено редакцію. Автори надають видавцю згоду на першу публікацію їхньої статті з зазначенням ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License [13] для поширення опублікованої статті на умовах цієї ліцензії та публічного договору. Використання чужих зображень вимагає отримання письмового дозволу їх власників, за винятком випадків, коли публікація є лекцією. Для всіх запозичених цитат, зображень та ідей мають бути зазначені першоджерела. Порушення цих правил, умов ліцензій та угод на використання чужої інтелектуальної власності розслідуються редакцією і можуть призвести до юридичних наслідків та відкликання статті.

Журнал підтримує **постпублікаційні дискусії** як важливий інструмент наукового прогресу та корекції оприлюднених даних і заохочує читачів висловлювати конструктивні коментарі, пов'язані з опублікованими матеріалами, через офіційні канали комунікації, такі як листування з редакцією та публікація рецензій на опубліковані статті. У випадку виявлення суттєвих помилок або неточностей, які не впливають на загальні висновки дослідження, за ініціативою авторів або за рішенням редакції публікується *виправлення* (лат. *erratum*), яке чітко посилається на оригінальну статтю. У разі виявлення серйозних порушень наукової етики, фабрикації даних, плагіату або невиправних помилок, що підривають достовірність та цінність опублікованої роботи, стаття може бути *відкликана*

(англ. *retracted*) з розміщенням відповідного повідомлення, що пояснює причини та залишається постійно пов'язаним з оригінальною публікацією, щоб забезпечити цілісність наукового доробку.

Ретракція опублікованої статті може бути спричинена виявленням факту грубого порушення етики (фальсифікація результатів дослідження, плагіат, порушення права на інтелектуальну власність, приховування конфлікту інтересів тощо). Редакція та видавець відмовляються від відповідальності, яка виникає внаслідок таких порушень. Редакція скасовує публікацію статті, про що повідомляє у найближчому номері журналу окремою публікацією. Гранки відкликаної статті замінюються на сайті журналу на ідентичні за змістом, проте перекреслені червоним. Витрати на публікацію авторам не повертаються.

Редакція забезпечує виявлення, розслідування та врегулювання порушень наукової етики. Для виявлення *плагіату* редакція використовує професійні програмні засоби перевірки оригінальності текстів для всіх поданих рукописів. Рішення щодо наявності або відсутності плагіату приймає кваліфікований редактор. Орієнтовний поріг запозичень, оформлених з належними посиланнями на першоджерела, встановлено на рівні 20 %.

Боротьба з маніпуляціями цитуваннями є критично важливою складовою редакційної політики. Журнал суворо забороняє практику примусового або необґрунтованого збільшення кількості посилань на публікації журналу, його редакторів або рецензентів з метою штучного впливу на бібліометричні показники. Рецензентам заборонено вимагати від авторів включення цитат власних робіт за відсутності об'єктивних наукових підстав, що виникають безпосередньо з контексту рукопису. Усі рекомендації щодо цитування додаткових джерел, отримані від рецензентів, підлягають обов'язковій перевірці редактором на предмет відповідності науковій доречності. Систематичне виявлення маніпуляцій з цитуванням може призвести

до відкликання статті та відмови у подальшій співпраці з авторами, що порушують ці принципи. Єдиним прийнятним способом роботи авторів з джерелами є ретельне вивчення літератури та її належне цитування. Нерелевантні посилання на джерела, підібрані під готові тексти випадковим способом, а також посилання на неіснуючі джерела вважаються порушенням етики автора.

Для протидії фальсифікації та фабрикації даних редакція спирається на експертну оцінку методології та аналізу, а також заохочує авторів відкрити первинні дані. При підозрі щодо можливої фальсифікації редакція ініціює формальне розслідування: звертається до авторів за поясненнями та необхідною документацією, а у складних випадках – до установ, де проводилося дослідження. За наявності переконливих доказів порушення стаття відкликається з однозначним поясненням причин у повідомленні про відкликання, яке залишається постійно доступним. Редакція також готова співпрацювати з іншими журналами та такими організаціями, як COPE, для узгоджених дій у складних випадках недобросовісності, забезпечуючи прозору комунікацію з науковою спільнотою щодо наслідків порушень.

Політика щодо використання штучного інтелекту

Автори несуть повну відповідальність за оригінальність, вірогідність та належне авторство інтелектуального змісту, представленого в рукописі. Використання генеративного штучного інтелекту (ШІ) для виконання творчих та аналітичних завдань, які є суттєвими для наукової праці, є неприйнятним та порушує академічну доброчесність.

Згідно з Таксономією делегування генеративного ШІ (Generative AI Delegation Taxonomy, GAIDeT, 2025), авторам заборонено делегувати інструментам генеративного ШІ будь-які з таких ключових завдань: формування дослідницьких ідей, гіпотез чи концептуальних рамок дослідження; написання, реорганізацію чи парафразування будь-якої частини тексту рукопису,

включно з анотацією, розділами, висновками та підписами до ілюстрацій; пошук, відбір, аналіз, синтез чи інтерпретацію наукової літератури з метою створення літературного огляду або обґрунтування дослідження. Використання ШІ для цих цілей прирівнюється до неакредитованого авторства та плагіату.

Дозволені є використання інструментів генеративного ШІ виключно в допоміжних, технічних цілях, які не впливають на інтелектуальний зміст роботи. До таких належить: перевірка граматики, орфографії та пунктуації; форматування цитат та списку літератури за вимогами журналу; покращення чіткості та читабельності вже написаного автором тексту без зміни його наукового змісту; переклад власного тексту, написаного автором, на іншу мову без зміни наукового змісту.

Автори зобов'язуються повністю розкрити будь-яке використання генеративного ШІ у процесі підготовки рукопису в окремому розділі «Декларація щодо використання ШІ». У цьому розділі необхідно чітко вказати назву використаного інструменту, версію, постачальника та конкретний спосіб його застосування на кожному етапі роботи. Відсутність такого розкриття або надання неправдивих відомостей є грубим порушенням редакційної політики та призводить до відмови в публікації або відкликання вже опублікованої статті.

Політика щодо реклами також містить важливі аспекти дотримання етичних норм. Журнали ХНМУ відкриті до рекламних пропозицій. Реклама, розміщена на сторінках журналів та на їхньому сайті, має відповідати вимогам Закону України «Про рекламу» [14]. Журнал не розглядає пропозиції щодо реклами алкогольних напоїв, тютюнових виробів, гомеопатичних препаратів, зброї та азартних ігор.

Обговорення результатів

Порушення правил видавничої етики може зруйнувати репутацію та кар'єру дослідника. Видавництва формують власні правила етики публікацій [15; 16], які стосуються плагіату, авторських прав на зображення та тексти, використання ліцензій, штучного

інтелекту тощо. Рекомендації редакції необхідні авторам публікацій для роботи з літературними джерелами, базами даних, а дослідникам – для проведення етично обґрунтованих клінічних досліджень, експериментів із використанням лабораторних тварин.

Відповідно до рекомендацій Scopus [17], кожний науковий журнал повинен мати «Принципи етики публікацій та дії у разі їх порушення» (англ. – *Publication Ethics and Malpractice Statement*). У журналах Харківського національного медичного університету чітко регламентовано порядок роботи з рукописами [18; 19] та вимоги до їхнього оформлення [20]. Ці документи є основою для забезпечення єдиних стандартів етичної поведінки всіх учасників публікаційного процесу – авторів, рецензентів, редакторів та видавців.

Особливої уваги заслуговує питання дотримання етичних норм у дослідженнях за участю людей та тварин. Як зазначено в проаналізованих редакційних політиках, обов'язковою умовою є наявність схвалення етичного комітету та інформованої згоди учасників. Водночас викликає занепокоєння те, що не всі дослідники, особливо початківці, достатньо обізнані з цими вимогами, що підкреслює важливість виховної ролі редакцій.

Висновки

Проведений аналіз засвідчив, що редакційні політики журналів Харківського національного медичного університету в цілому відповідають міжнародним стандартам дослідницької та видавничої етики. Подальшого вдосконалення потребує механізм контролю за дотриманням цих правил, а також підвищення обізнаності наукової спільноти щодо наслідків етичних порушень.

Декларації

Конфлікт інтересів відсутній.

Усі автори дали згоду на публікацію статті на умовах ліцензії Creative Commons BA NC SA 4.0 International License та публічного договору з редакцією, на обробку та публікацію їхніх персональних даних.

Автори рукопису заявляють, що під час проведення досліджень, підготовки та редагування цього рукопису вони не використовували

жодні інструменти чи сервіси генеративного штучного інтелекту (ШІ) для виконання завдань, перелічених у Таксономії делегування генеративного ШІ (Generative

AI Delegation Taxonomy, GAIDeT, 2025). Усі етапи роботи (від розробки дослідницької концепції до фінального редагування) виконувалися авторами особисто.

Фінансування дослідження та подяки

Дослідження було проведено як приватна ініціатива авторів, не отримувало фінансування від грантових програм, а тема дослідження не була офіційно зареєстрована в державному реєстрі наукових тем. Автори дякують за поради та критичні зауваження голові комісії з біоетики Харківського національного медичного університету професору Лазуренко Вікторії Валентинівні та директору Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету Киричок Ірині Василівні.

Внесок авторів

Автори \ Внесок	A	B	C	D	E	F
Шевченко О.С.	+	+	+	+	+	+
Данильченко С.І.				+		+

Примітка:

A – концепція;

B – дизайн;

C – збір даних;

D – статистична обробка та інтерпретація даних;

E – написання або критичне редагування статті;

F – схвалення фінальної версії та згода нести відповідальність за всі аспекти роботи.

Література

1. Resnik DB. The ethics of research with human subjects: protecting people, advancing science, promoting trust. Cham: Springer; 2018. 316 p. (International library of ethics, law, and the new medicine; vol. 74). DOI: 10.1007/978-3-319-68756-8.
2. Resnik DB. What is ethics in research & why is it important? [Internet]. National Institute of Environmental Health Sciences; 2020 Dec 23 [updated 2024 Dec 23; cited 2025 Sep 20]. Available at: <https://www.niehs.nih.gov/research/resources/bioethics/whatis>
3. World Health Organization. Standards and operational guidance for ethics review of health-related research with human participants. Geneva: World Health Organization; 2011. 52 p. Available at: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241502948>
4. Scopus Team and CSAB. Guidance on the Scopus Title Evaluation Requirements of Publication Ethics and Malpractice Statement (PEM Statement). [Internet]. Elsevier; Oct 2023. Available at: https://assets.ctfassets.net/o78em1y1w4i4/6l9sm2MhsHi3bwhQVZ3J8h/24219e3693112ca76ed77eee94a975fa/Scopus_Publishing_Ethics_and_Malpractice_Statement_guidance_2023.pdf [accessed 20 Sep 2025].
5. San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA). Official Site. [Internet]. Available at: <https://sfdora.org/> [accessed 20 Sep 2025].
6. COPE, DOAJ, OASPA, WAME. Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing. Committee on Publication Ethics (COPE). 2022. DOI: 10.24318/cope.2019.1.12.
7. International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE). Official Site. [Internet]. Available at: <https://www.icmje.org/> [accessed 20 Sep 2025].

8. CONSORT (Consolidated Standards of Reporting Trials) and SPIRIT (Standard Protocol Items: Recommendations for Interventional Trials). Official Site. [Internet]. Available at: <https://www.consort-spirit.org/> [accessed 20 Sep 2025].

9. Науковий журнал Харківського національного медичного університету «Медицина сьогодні і завтра». Офіційний сайт. [Інтернет]. Доступно на: <https://msz.knmu.edu.ua/editorial-policies> [доступ отримано 20 вер 2025].

10. Науковий журнал Харківського національного медичного університету «Експериментальна і клінічна медицина». Офіційний сайт. [Інтернет]. Доступно на: <https://ecm.knmu.edu.ua/> [доступ отримано 20 вер 2025].

11. Науковий журнал Харківського національного медичного університету "Inter Collegas". Офіційний сайт. [Інтернет]. Доступно на: <https://inter.knmu.edu.ua/> [доступ отримано 20 вер 2025].

12. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/2017-24 від 06.02.2024 «Про необхідність припинення будь-яких форм наукової (науково-технічної) співпраці з російською федерацією та республікою білорусь». LIGA 360: Законодавство України. [Інтернет]. Доступно: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS39071> [доступ отримано 20 вер 2025].

13. Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License. Creative Commons. [Internet]. Available at: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0> [accessed 20 Sep 2025].

14. Закон України № 270/96-ВР від 03 лип 1996 «Про рекламу», чинний станом на 20 вер 2025. Верховна Рада України. Законодавство України (офіційний сайт). [Інтернет]. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-вр>

15. Ethics. Elsevier Research Academy. [Internet]. Available at: <https://researcheracademy.elsevier.com/publication-process/ethics> [accessed 01 Sep 2025].

16. Шевченко ОС. Етичні та професійні вимоги до роботи рецензента наукових періодичних видань Харківського національного медичного університету. Медицина сьогодні і завтра. 2023;92(1):69-78. DOI: 10.35339/msz.2023.92.1.sha.

17. Content policy and selection. Scopus. Elsevier. [Internet]. Available at: <https://www.elsevier.com/products/scopus/content/content-policy-and-selection> [accessed 01 Sep 2025].

18. Наконечна ОА, Шевченко ОС, Данильченко СІ, Корнейко ІВ. Порядок роботи зі статтями наукових журналів Харківського національного медичного університету. Медицина сьогодні і завтра. 2025;94(2):127-47 DOI: 10.35339/msz.2025.94.2.nsd.

19. Nakonechna OA, Shevchenko AS, Danylchenko SI, Korneiko IV. How articles are prepared for publication in the scientific journals of the Kharkiv National Medical University. Experimental and Clinical Medicine. 2025;94(2):154-74. DOI: 10.35339/ekm.2025.94.2.nsd.

20. Шевченко ОС, Данильченко СІ; ХНМУ. Вимоги до оформлення рукописів наукових статей журналів Харківського національного медичного університету (діють від 01.07.2025). Медицина сьогодні і завтра. 2025;94(2):148-61. DOI: 10.35339/msz.2025.94.2.nsd-appendix1.

Shevchenko A.S., Danylchenko S.I.

ADHERENCE TO ETHICAL NORMS IN SCIENTIFIC RESEARCH AND PUBLICATIONS: GENERALIZATION OF EDITORIAL POLICIES OF JOURNALS OF KHARKIV NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

Background. Adherence to ethical norms is a fundamental condition for the existence of science as a social institution. Research ethics encompasses the application of moral principles to all stages of scientific research, while publishing ethics ensures the independence of editorial decisions.

Aim. To develop editorial policies of scientific periodicals of Kharkiv National Medical University in the field of research ethics and publishing ethics.

Materials and Methods. To achieve this goal, systemic analysis, bibliosemantic and comparative methods were used. The research materials included international guidelines PEMS, DORA, COPE, WAME, ICMJE, CONSORT, as well as the editorial policy of Elsevier publishing house.

Research Ethics. The results of the study were approved by the Ethical Commission of Kharkiv National Medical University (Protocol No. 6 of June 4, 2025). All necessary references to literary sources are provided.

Results. The developed editorial policies of the journals "Medicine Today and Tomorrow", "Experimental and Clinical Medicine" and "Inter Collegas" regulate in detail the principles of editorial work, authorship and author contribution, complaints and appeals procedure, conflict of interest policy, data sharing and reproducibility policy, ethical oversight, intellectual property use, post-publication discussions, corrections and retractions of articles, combating plagiarism, citation manipulation, data falsification and fabrication, as well as the use of artificial intelligence and advertising policy.

Conclusions. The developed editorial policies of the journals of Kharkiv National Medical University generally comply with international standards of research and publishing ethics. Further improvement requires a mechanism for monitoring compliance with these rules and raising awareness of the scientific community about the consequences of ethical violations.

Keywords: *academic integrity, editorial policy, conflict of interest, plagiarism, retraction, artificial intelligence.*

Надійшла 01.09.2025

Прийнята для публікації 29.09.2025

Опублікована 30.09.2025

Відомості про авторів

Шевченко Олександр Сергійович – координатор редакції наукових журналів Харківського національного медичного університету, Україна.

Поштова адреса: ХНМУ, 4, пр. Науки, м. Харків, 61022, Україна.

E-mail: as.shevchenko@knmu.edu.ua

ORCID: 0000-0002-4291-3882.

Данильченко Світлана Іванівна – кандидат медичних наук, доцент, член редакційної колегії наукових журналів Харківського національного медичного університету «Медицина сьогодні і завтра» та «Експериментальна і клінічна медицина».

Поштова адреса: ХНМУ, 4, пр. Науки, м. Харків, 61022, Україна.

E-mail: si.danylchenko@knmu.edu.ua

ORCID: 0000-0001-5312-0231.